

Şempanzeleri En İyi O Tanıyor

Jane Goodall, yaşamını şempanzeleri gözlemlemeye ve onları korumaya adanmış bir bilim insanı. Gelin Jane Goodall'ın yaşam öyküsünü ve yaptığı araştırmaları birlikte öğrenelim.

Jane Goodall 1934 yılında İngiltere'de doğdu. Çocukluğunda hayvanları gözlemlemeyi ve onlarla zaman geçirmeyi çok severdi. Oyuncak şempanzesini bir an olsun yanından ayırmazdı. Kümese girip saatlerce tavukları izler, ağaçlara konan kuşları uzun süreler boyunca gözlemlerdi. Zamanının çoğunu köpeğiyle geçirirdi.

On yaşlarındayken Goodall'ın hayali Afrika'ya giderek orada yaşamaktı. Yirmi üç yaşında karşısına bu hayalini gerçekleştirebilmesini sağlayacak bir fırsat çıktı. Bir arkadaşı onu Kenya'ya davet etti. Goodall bu davet üzerine hemen Kenya'ya gitti ve orada Louis Leakey adlı bir bilim insanıyla tanıştı. Leakey insanın kökenini araştırmak üzere çalışmalar yürüten ünlü bir antropolog yani insan bilimciydi. Goodall ve Leakey birlikte çalışmaya başladılar.

Goodall'ın hayvanlara olan tutkusuna ve sabırla gerçekleştirdiği çalışmalarına tanık olan Leakey, ona Tanzanya'da yaşayan şempanzeleri gözlemlemeyi teklif etti. Goodall bu teklifi heyecanla kabul etti. Afrika'nın güneydoğusunda Tanzanya'da bulunan Gombe Nehri çevresinde yaşayan şempanzeleri gözlemlemeye başladı. Bu görev, onun Tanzanya'da yaklaşık elli yıl sürecek olan serüveninin de başlangıcı oldu.

Dijitalimaj / Alamy

Jane Goodall, 1962 ile 1965 yılları arasında İngiltere'deki Cambridge Üniversitesi'nde hayvan davranışları üzerine doktora yaptı. Daha sonra Tanzanya'ya dönerek buradaki çalışmalarına devam etti. Goodall'ın doğada gerçekleştirdiği çalışmalar dünya çapında ses getirdi. Birçok makale ve kitap yazdı. 1977 yılında da Jane Goodall Enstitüsü'nü kurdu. Bu enstitüde şempanzelere ve onların yaşam alanlarına olan farkındalığı artırmaya yönelik çalışmalar yürütülüyor.

Aşağıda annesiyle oyun oynayan genç bir şempanze görüyorsunuz.

Mint Images - Frans Lanting / Getty Images TÜRKİYE

Mint Images - Frans Lanting / Getty Images TÜRKİYE

Goodall'ın Gombe Nehri çevresinde yaptığı araştırmalara gelince... Goodall için başlangıçta bu işi yapmak çok zor oldu. Bir ormanda hayvanlarla birlikte yaşamak hiç kolay değildi. Ayrıca şempanzeler ondan sürekli kaçıyordu. Goodall ilk önce şempanzelerin güvenini kazanmaya karar verdi. Onları her gün düzenli olarak muzla besledi. Bu sayede yüzden fazla şempanzeye yaklaşma fırsatı buldu. Bu arada şempanzeleri gözlemledi ve onlarla ilgili pek çok şey keşfetti. Goodall'ın ilk keşfi şempanzelerin topluluk halinde yaşadıkları oldu. Şempanzeler birlikte hareket ediyor, birlikte uyuyor ve birlikte avlanıyorlardı. Kendilerine özgü iletişim şekilleri vardı.

Goodall şempanzelerin birbirlerini düzenli olarak temizlediklerini de fark etti. Bu sayede birbirleriyle olumlu ilişkiler geliştiriyorlardı.

Burada biri diğerinin kollarını temizleyen iki şempanze görüyorsunuz.

Mint Images - Frans Lanting / Getty Images TÜRKİYE

Fotoğrafta elindeki taşla kabuklu yemişlerin kabuklarını kıran bir şempanze görüyorsunuz.

Martin Harvey / Photolibrary / Getty Images TÜRKİYE

Goodall araştırmaları sırasında şempanzelerin alet kullandıklarını da gözlemledi. Alet kullanma o zamana kadar yalnızca insanlara özgü bir özellik olarak biliniyordu. Ancak gözlemleri sayesinde Goodall bunun doğru olmadığını kanıtladı. Şempanzeler taş kullanarak fındık ve ceviz gibi kabuklu yemişlerin kabuğunu kırarak içlerindeki tohumlara ulaşabiliyordu.

Goodall, şempanzelerin yalnızca bitki ve meyvelerle beslenmediklerini, böcekleri, kuşları ve başka hayvanları da yediklerini keşfetti. Örneğin şempanzeler bir dal parçasını termit yuvasının içine sokuyor, sonra da çıkarıp üzerine tırmanmış olan termitleri yiyorlardı.

Jane Goodall'ın şempanzelerle ilgili olarak başlattığı çalışmalar günümüzde de devam ediyor. Goodall da zamanının çoğunu konferanslar vererek, kitap ve makale yazarak geçiriyor.

Digitalimaj / Alamy

Bu fotoğrafta elindeki dal parçası yardımıyla termit avlayan bir şempanze görüyorsunuz.